

D-kuckó

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- dadá-dedé-dudú-dadá-dedé-dudú...
- didedá-dudadó-didedá-dudadó...
- ada-edé-idi-udu...
- dada-dede-duda...

Ejtsük tisztán a következő szó párokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- ide-oda
- dimben-dombon
- dirmeg-dörmög
- dibben-dobban

Ejtsük tisztán a következő szó sorokat, és az ujjunkkal koppantsunk minden szóra:

- dal, duda, dünnyög
- dob, dió, dobban

Diómondóka, diójáték

A dió összeroppan, ha ráütünk a kalapáccsal. Most diót és mogyorót törünk az alábbi mondókával: minden szótagra egyet ütünk az asztalra/padra az ujjunkkal, így sűrű kopogásban lesz részünk. (Akkor is egyet ütünk, ha a szótag negyed- vagy nyolcad értékű.)

Dom-bon tö-rik a di-ót, a di-ót,	□□ □ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá ti-ti-tá
u-tá-na a mo-gyo-rót.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

A *Dombon törik a diót* kezdetű játékdal teljes változatával körjátékot játszhatunk. A gyerekek megfogják egymás kezét, és körbejárva énekelnek. A „vissza” szónál ellentétes irányban járnak, majd a dal végén leguggolnak.

A játékdal kottával elérhető a Csemadok weboldalán:

Kattints ide!

Dombon törik a diót, a diót,
És aztán (utána) a mogyorót,
Rajta, vissza,
Tessék kérem megbecsülni,
És a földre lecsücsülni,
Csüccs!

Medvemondóka, medvejáték

Eszközigény: Szembekötő kendő

A medve dörmögését nem törjük össze (nem szótagoljuk), mint a diót. Az alábbi mondókát kiszámolóként, negyed értékenként ütve mondogassuk:

Dirmeg-dörmög a medve,
nincsen neki jókedve.

□□ □ |
□□ □ |

ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

Majd álljanak a gyerekek közepes (8–10 fős) körökbe, és játsszanak medvekiszámolót. A körben mindenki mondja ütemesen a mondókát, középen áll a kiszámoló, ő is mondja, és negyed értékenként valaki felé üt. Akire az utolsó szótag jut, elhallgat, és a következő körtől kezdve hallgat (hiszen nincsen jó kedve). Ki lesz az utolsó medve, akinek nem megy el a kedve?

A mondóka bővebb változatával játszhatunk szembekötőst. Választunk egy medvét, akinek bekötjük a szemét. A többiek körbeállnak a medve körül, és kézfogással a mondóka bővebb változatát mondva, negyed értékenként lépegetnek körbe:

Dirmeg-dörmög a medve,
Nincsen neki jókedve.
Szegény medvét megfogták,
Táncolni tanították.

A mondóka végén megáll a kör, a medve elindul, és megfog valakit. Ha sikerül kitalálni, kit fogott meg, szerepet cserélnek. Ha nem, továbbra is ő marad a medve.

[Kattints ide!](#)

DIÓ, DOB, DINNYE

Képböngésző

Nézzük meg a nyitó oldalpárt (26–27. o.), figyeljék meg a gyerekek a képet.

Látsz-e diót? Hány van egészben? (3)

Látsz-e mogyorót? Hányféle mogyoró van a képen? (földimogyoró, fán-bokron termő mogyoró)

Látsz-e medvét? Hol lehet a medve? (pl. elbújt a barlangjában)

Látsz-e dombot? És dobot? Hányat? (5)

Ki püföli a dobokat? Mi lehet a neve D-vel? (Dorka, Dina, Dóri, Dia – több név is elfogadható)

Mit látsz az arcán? Milyen a kedve? (dühös, morcos, nincs jókedve, mint a medvének)

Mennyi az idő? Milyen napszak van éppen? (12 óra, dél vagy éjfél?)

Betűgyűjtő

Keressék meg a gyerekek Lackfi János *Dobolós* című versrészletében a kislány nevét és a napszakot, amikor dobol!

Keressék meg a többi d betűs szót is! Mit vettek észre? Mi a verssorok szabálya? (Az első sor kivételével minden sorban d betűvel kezdődő szó van.)

„Doboljunk” mi is d betűvel: gyűjtsünk d betűs szavakat, aztán alkossunk belőlük rövid mondatokat! Bárki bármit csinálhat, bármi történhet, de lehetőleg d betűvel. Pl.:

Dorka délután duruzsol.

Dunna alatt durmol Dini.

Döme dömperrel dagaszt.

És Dani mit csinál a másik oldalon? Keressék meg a gyerekek az álló dobban!

Olvassák el a *Dinnye gurul* kezdetű mondókát, és keressenek benne d betűs szavakat! Vigyázat, itt már a szavakon belül is találunk d betűt, nemcsak a szó elején. És itt is majdnem minden szóban van d betű.

Formajáték

Eszközигény: Írólapok, ollók, ceruzák

Játsszunk kicsit a formákkal! Írólapra rajzoljanak a gyerekek egy nagy kört, majd vágják ki! Ez most a dinnye, ami gurul-gurul a domboldalon. Görgessék a papírkarikát! Jön Dani, oldalba rúgja a dinnyét, ami kettéhasad. Hajtsák ketté a karikát, a hasa nézzen jobbra! Mihez hasonlít? Nagy D betűhöz. A hasa nézzen balra; mihez hasonlít? A kis d pocakjához.

Nyissák ki újra, most nem dinnye a kör, hanem az óra számlapja. A hajtásvonal álljon felfelé! Hány óra van a tetején? (12) Hány óra van a hajtásvonal alján? (6) Jelöljék meg ceruzával a kör szélét 3 és 9 óránál! Hajtsák meg itt is a felezőhajtást! Ha sikerül, négy egyforma részre osztották a kört (vagy a dinnyét).

TIGRIS- ÉS SZÍVFOGÓ

Tigrisfogó dob

Dóri dühösen dobol. Pedig lehetne jobb kedve is a dobolástól. Derítsük jókedvre Dórit!
Doboljuk az asztalon/padon a következő ritmust:

□□ | | | ti-ti-ti-ti tá-tá-tá

Amikor már jól megy, a gyerekek lesznek a dobkórus, doboljanak egyenletesen! Képzeljék magukat a dzsungelbe, ahol a falu lakói tigrisvadászatra indulnak! A dobszó ad bátorságot a vadászoknak. A tanító a dobszó ritmusára felolvassa Weöres Sándor *Fadob, fadob, fogj tigrist* című versét. Majd felelgetve, soronként ismételve a gyerekekkel is mondjuk el a vadászmondókát!

Ezután beszéljünk:

Mi a vadászat célja? Mit akarnak tenni a tigrissel?

A Biblia is beszél róla, hogy amikor eljön a Messiás, a vadakat megszelídíti, a dühösek és durcásakat jókedvre deríti. Akkor a farkas és bárány, párduc és kecskegida, borjú és oroslán együtt lesznek, és nem bántják egymást. A vers arról beszél, hogy nem maradhat ki közülük a tigris sem. (Vö. *Ézsaiás* 11,6–7)

Szívfogó dob

Kérdezzük meg a gyerekektől, a szelídítés hogyan történik! Hogy lehet megszelídíteni egy állatot? Hogy lehet megszelídíteni egy embert?

Hol kell a haragos, durva embernek megváltozni, hogy szelíd lehessen? Megtaláljátok-e a jelét a képen? (a szívében)

Hol van a szívünk? Melyik oldalon? Keressük meg! Érezzük a dobogását? (Ruhán keresztül is érzékelhető.)

Bal kézzel dobbantsunk a szívünk felett folyamatos ti-tá-ti-tá-ti-tá ritmust!

Majd mondogassuk erre a ritmusra Rákos Sándor *Dob* című versének rövid sorait:

Dobog a dob, dobog a szív, dobog a dob, dobog a szív...

Ha jól megy a gyerekeknek, legyenek most ők a szívkorús, és folyamatosan dobogják, mondogassák a fentiek szerint!

A tanító olvassa fel a verset! Utolsó soraival szintén követheti a ti-tá-ti-tá ritmust, hiszen a sorok jambikus lüktetésűek (a jambus egy rövid és egy hosszú szótagból álló versláb):

De mondd, ó, mondd, kié a dob? U – | – – | U – | U –

De mondd, ó, mondd, a szív kié? U – | – – | U – | U –

Duda, duda

Eszközigény: Számítógép, hangszóró, digitális tábla

Beszélgessünk arról, ki milyen zenét kedvel! Miért deríti könnyen jókedvre a szívünket a zene?

Hallgassunk meg egy dalt, egy megzenésített verset a Kaláka együttes feldolgozásában!

Milyen hangszer szólal meg benne? Milyen hangszerről szól a dal?

Kattints ide!

Tudjátok-e, milyen hangszer a duda? Hallgassuk meg az Aprája dudazenekart, és figyeljük közben, hogyan működik a hangszer!

Kattints ide!

A duda sípjához egy tömlő kapcsolódik, ami juh-, kecske- vagy kutyabőrrel készül. A dudás a tömlőt a hóna alá fogja, karjával szorítja, mint egy fújtatót. A tömlőből kiáramló levegő szólaltatja meg a sípot, amin a dudás a kezével játszik. A szájával pedig bele-belefúj a fúvókán keresztül a tömlőbe, hogy ne fogyjon ki belőle a levegő. Nehéz megszólaltatni, nem lehet akárből dudás.

Keressék meg a gyerekek Csoóri Sándor *Duda* című versében, hogy milyen állat bőrből készült ez a duda! És miért szőrös?

Hangszerkészítő

Eszközigény: a hangszerválasztás alapján

Készítsünk egyszerű gyerekhangszereket, amiket elkészíteni, megszólaltatni sem nehéz!

Egyszerű, minden háztartásban megtalálható eszközökkel, anyagokkal, dobozokkal dolgozhatunk, amihez jó ötleteket találunk a *Hangszerek házilag* című blogbejegyzésben.

Hangkuckóhoz különösen is illik a fémdobozokból összeállított dobszerkó vagy a tölcsércürt, ami tölcsérdudának is nevezhető.

Kattints ide!

Nagné Árgány Brigitta *Játékos mesterkedések* című, online is elérhető kiadványa a gyermekhangszerek készítéséhez ad útmutatást, sok egyszerű hangszer ötletével. Ajánljuk elsősorban a dióból elkészíthető ritmushangszereket, a különböző dobokat, csörgőket.

Kattints ide!

Munkás, felnőtt segítséget igénylő a kukoricaszárból vagy nádból készíthető dúdoló. Szülői segítséggel ezt is bevállalhatjuk.

Kattints ide!

Hangszerelő

A gyerekek által készített hangszerek mellé adjunk egyéb ritmushangszereket, sípot, játékdudát, furulyát! Majd alakítsanak kis csoportokat (együtteseket) a gyerekek, és csoportonként válasszanak a 26–27. oldalon lévő versek közül, amit „hangszerelve” adjanak elő! A szövegmondás ritmuskíséréssel, kísérő hangokkal épülhet össze, egyfajta hangkompozíciót alkotva.

Felkészülés után a csoportok adják elő egymásnak hangprodukcióikat!

Hangszerválasztás

Eszközигény: Számítógép, digitális tábla

A zenészek milyen hangszereken játszanak? Felismerik-e a gyerekek a *Hangszerek* című tankockán látható zeneszerszámokat? Párosítsuk őket a nevükkel!

Kattints ide!

Van-e olyan gyerek az osztályban, aki zenét tanul? Milyen hangszeren? Milyen hangszerrel kezdik általában a zeneiskolában a zenetanulást? (furulya)

Aki zenét tanul, meséljen a hangszeréről! Ha el tudja hozni, bemutathatja és megszólaltathatja.

Ki szeretne még zenét tanulni? Melyik hangszert választanátok szívesen?

Olvassuk fel a gyerekeknek Miklya Luzsányi Mónika *Dínomdánom, dudaszó* című történetét! Figyeljék meg a gyerekek, Sára és Lóci számára hogyan történt a hangszerválasztás! Milyen hangszer illene Sárahoz és Lócihoz?

Dádé-mese és -zene

Eszközigény: Számítógép, hangszóró

A történet nemcsak a hangszerválasztásról szól. A történetben van egy mese, amit a „kalapos” ember mesélt Dádéről és testvéreiről. Dádét már ismerjük a *Duda* című dalból. De a többiekéről most hallunk először. Ki tudná elmesélni a három testvér történetét? (Mondja el valaki!)

Ki tudná folytatni a három testvér meséjét? Hogyan? – Hallgassuk meg a gyerekek ötleteit, majd válasszunk egyet, és alkossuk meg közösen a mese folytatását!

Végül hallgassuk meg az Anno Musica együttes előadásában egy régi dalokból álló egyveleget! A felvételen két dudás és két dobos mellett egy kobzos is játszik. A kobzos lanthoz hasonló pengetős hangszer.

Kattints ide!

Kezdetét veheti a dínomdánom: a gyerekek spontán mozoghatnak, táncolhatnak a zenére. Vagy csak hallgathatják, élvezhetik azt.

VIRÁGOK ÉS DARAZSAK

Virágtánc

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Hárs Ernő *Virágtánc* című versében is ott rejlik a mese, a zene, a tánc és a kép is. Olvassuk fel a gyerekeknek a verset, és kérdezzük meg, ki ismeri a dáliát és a kardvirágot!

A *Virágtánc* című tankockán csoportosítsuk a képeket!

Kattints ide!

Milyennek mutatkozik a versben a két virág? Melyik a női, melyik a férfi karakter? Milyen jelei vannak ennek? Mi történik velük?

Ki húzza a talpalávalót (a zenét a tánchoz)?

Milyen lehet a két virág tánca?

Meddig tart a tánc? (míg le nem áldoz a nap = míg el nem tűnik a nap az égről)

Alakítsanak a gyerekek kis csoportokat, és válasszanak az alábbi feladatok közül:

- *Mesemondók:* Alkossatok közösen mesét, amiben a dália, a kardvirág és a szél szerepel! Más szereplő is szóba jöhet, lehet folytatni a virágtánc történetét.
- *Zenészek:* Ritmus- és egyéb hangszerekkel kísérve adjátok elő a verset! A szél zenéjét külön is megalkothatjátok fúvós hangszerekkel vagy palackba fúvással. (Félig vízzel telt műanyag palack szája fölött fújunk, ami búgó, fuvolaszerű hangot ad.)
- *Táncosok:* Mozgással kísérve adjátok elő a virágtáncot, amit szélhangokkal is kísérhettek! A mozgásokkal egy egész táncművet fel lehet építeni.
- *Képalkotók:* Készítsetek közösen egy nagy kollázsképet színes papírokból, ami a két virág táncát mutatja be!

Felkészülés után mutassák be egymásnak a csoportok a műveiket! A mesemondók közül elég, ha egyvalaki tömören, összefoglalóan mondja el a mesét.

Darázstánc

Eszközigény: Számítógép, hangszóró

Olvassuk el Varró Dániel *Darázs* című versét, majd beszéljük meg, miért volt szemtelen a darázs!

Mit tesz a darázs, a dongó, a méhecske, ha édeset érez, virágot lát? Körbedongja, megkóstolja. Hiába is hessegeted.

Hallgassuk meg Rimszkij Korszakov *A dongó* című művét!

Kattints ide!

Milyen hangszer játssza a főszólamot? Hogyan, mivel jeleníti meg a zeneszerző a dongót?

A gyerekek álljanak fel, és spontán módon mozogjanak a zenére, mintha ők lennének a dongók vagy darazsak! Körbezsonghatják a termet, a virágokat, az édes dolgokat, a virágos képet. De azért vigyázzanak közben egymásra, és ne legyenek túl szemtelenek (csak egy picit)!